

کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی

گزارش از نحوه تدویر سیمینار آگاهی از قانون اساسی تحت عنوان (گفتمان صیانت از قانون اساسی در افغانستان)

ترتیب کننده : محمد خلیل (قیامی) متخصص دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی.

گیرنده : محترم محمد ضیاء " فرمند" رئیس دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی.

تائید کننده: محترم داکتر عبدالرؤف " هروی" عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی.

تاریخ تدویر : ۵ برج سرطان سال ۱۳۹۸

ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی

خلص گزارش سیمینار آگاهی دهی از قانون اساسی

عنوان برنامه	سیمینار آگاهی دهی از قانون اساسی تحت عنوان (گفتمان صیانت از قانون اساسی در افغانستان)
موقعیت و مدت برنامه	تالار موسسه تحصیلات عالی زاول برای مدت یک روز.
اهداف برنامه:	<ul style="list-style-type: none"> • بلند بردن سطح آگاهی استادان، محصلین و کارمندان از مواد قانون اساسی • تفهیم درست مواد قانون اساسی و گسترش فهم آن در محیط کاری.
محتوای برنامه :	<p>فصل های قانون اساسی به شمول ماده های آن :</p> <ul style="list-style-type: none"> • دولت • حقوق اساسی و وجایب اتباع • احکام عمومی • حکومت • اداره • قضاء
تعداد شاملین برنامه:	۱۰۰ تن از اساتید، محصلین، و کارمندان موسسه تحصیلات عالی زاول .
تدویر کننده برنامه:	ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی، کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی.
تهیه کننده وجه مالی	کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی.

الف : معرفی

ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی بر اساس پلان سالانه خویش همواره تلاش نموده است سیمینارهای آموزشی و آگاهی دهی را با کمترین امکانات و بیشترین بازدهی دایر نماید. و سیمینارهای آموزشی و آگاهی دهی از قانون اساسی را با بهترین کیفیت و با بهره گیری از متخصص ترین افراد ذیربط برگزار نموده است .

سیمینار آگاهی دهی قانون اساسی افغانستان که به مدت یک روز در تالار موسسه تحصیلات عالی زاول برگزار شد به هدف آگاه سازی اساتید، محصلین و کارمندان و تجدید معلومات شان در مورد فصول و مواد قانون اساسی افغانستان بوده است ، قانون اساسی بالاترین قانون بوده که به حیث قانون مادر نیز یاد میشود تمام قوانین و لوائح افغانستان با بهره گیری از قانون اساسی تدوین شده و هیچ قوانینی نمی تواند خلاف مواد مندرج قانون اساسی تصویب و به مرحله اجراء قرار گیرد، درک بهتر مواد قانون اساسی توسط موظفین خدمات عامه و تطبیق آن به هر شهروند افغانستان ضروری پنداشته میشود مخصوصا کارکنان ادارات دولتی و غیر دولتی زیرا آنها به عنوان مجریان قانون عمل نموده و در برابر مردم پاسخگو میباشند.

این برنامه گام مثبتی برای آگاهی دهی کارمندان نهاد مهم جامعه (موسسه تحصیلات عالی زاول) مسئولین تحصیلی خصوصی و کارکنان ادارات دولتی از قانون اساسی قلمداد گردیده و با استقبال گرمی از سوی ۱۰۰ تن اشتراک کننده این برنامه روبرو شده است.

ب : خلاصه برنامه :

سیمینار آگاهی دهی از قانون اساسی افغانستان به مدت یک روز برگزار گردیده در سه بخش توسط چهار تن از مسئولین کمیسیون ، رئیس دیپارتمنت و متخصصین ارائه گردیده. قانون اساسی افغانستان دارای دوازده فصل و ۱۶۲ ماده بوده و طی هر فصل خویش در مورد یکی از موضوعات اساسی که در یک حکومت مردم سالار ضرورت است الزامات کلی و عمومی تسجیل شده است . در بخش اول سیمینار مطابق آجندا بعد از توزیع قرطاسیه وقانون اساسی سیمینار باتلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید توسط قاری صاحب حکمت الله ظهیر و پخش سرود ملی کشور به ساعت ۹:۳۰ قبل از ظهر آغاز گردید .

سپس طبق آجندا محترم پروفیسور دکتر عبدالقوی (اشعه) رئیس موسسه تحصیلات عالی زاول به هیئت محترم کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی خوش آمدید گفته، از کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی مبنی بر اینکه موسسه تحصیلات عالی زاول را محل تدویر برنامه (آگاهی از قانون اساسی) انتخاب نمودند و شامل پلان کاری خویش داشتند سپاس گزاری نمودند.

موصوف در صحبت هایشان ضمن باورمندی به قانون گرایی، قانون اساسی کشور را سند وحدت ملی در کشور دانسته و قانون اساسی را اساس نظام که بر محور آن نهاد های حکومتی ، ادارات و قوانین ارگانیک شکل میگیرد توصیف نموده.

محترم دکتر اشعه رئیس موسسه تحصیلات عالی زاول در قسمتی از سخنان خویش اضافه نمودند. که این موسسه در سال ۱۳۹۰ ایجاد گردیده است و احمد ضیا یفتلی و دوکتور نجیبه یفتلی موسس موسسه تحصیلات عالی زاول میباشد و این موسسه دارای پوهنچی های حقوق، اقتصاد ، طب معالجوی میباشد و به تعداد ۱۵۰۰ محصلین مشغول تحصیل میباشد. قانون اساسی در یک کشور ضامن ثبات جامعه دانسته و حراست از آن را وجیبه ای تمام اتباع افغانستان دانست ایشان افزودند که ما هم از قانون اساسی خود حمایت و پشتیبانی مینماییم . به نمایندگی از موسسه تحصیلات عالی زاول تعهد نمودند که قانون اساسی را تطبیق، رعایت و از آن حمایت و پشتیبانی مینماییم.

ودر پایان صحبت باهم یک بار دیگر از کمیسیون اظهار سپاس نموده و کمیسیون نظارت بر تطبیق قانون اساسی با استقلالیت خویش باید از قانون اساسی به درستی صیانت نمایند و عده نمودند که در تطبیق قانون اساسی کشور با کمیسیون در ساحه کاری مربوطه و تطبیق قانون اساسی همکاری مینمایند و به صحبت های خویش خاتمه بخشیدند .

بعداً مطابق آجندا محترم محمد ضیاء "فرهمنند" رئیس دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی، در مقدمه قبل از بحث اصلی چنین بیان داشتند ، نخست اجازه دهید که سلام و احترامات خود را به حاضرین در تالار تقدیم نمایم . و جا دارد که به نماینده گی از کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی از رهبری محترم موسسه تحصیلات عالی زاول و تمام دست اندرکاران شان ابراز تشکرو سپاس گزاری نمایم که زمینه برگزاری این سمینار یک روزه را توسط تیم تخنیکی کمیسیون فراهم نموده اند .

موصوف در ادامه موضوع قانون اساسی گرایبی وصیانت از قانون اساسی در افغانستان به بررسی گرفتند. تصویب نظام نامه ها در زمان شاه امان الله خان شروع شده و در سال ۱۳۰۱ صاحب یک نظام قانون مند شدیم که در این دوره نظام نامه ها منحیث قانون اساسی به تصویب رسید که در پی آن در زمان نادرخان و ظاهر شاه شاهد قوانین اساسی پیشرفته بودیم. به همین ترتیب سال های بعدی قوانین اساسی وضع گردید و آخرین قانون اساسی ما که هم اکنون مریم الجرا میباشد قانون اساسی سال ۱۳۸۲ است که دارای مزایای میباشد. افزودند که حقوق و وجایب اتباع که در فصل دوم قانون اساسی گنجانیده شده است که طویل ترین فصل قانون اساسی میباشد.

محترم فرهمنند موضوع بحث شان راجع به قانون اساسی گرایبی و روی ثبات قانون اساسی افغانستان و در رابطه به معرفی فصول قانون اساسی وهمچنان راجع به فصل دوم قانون اساسی برای شرکت کنندگان برنامه معلومات آراییه نمودند. و ایشان افزودند که قانون اساسی گرایبی چه وقت شروع شد و چرا شروع شد.

اولین نکته مهم در قانون اساسی گرایبی دفاع از حقوق اساسی شهروندان در برابر قدرت مطلقه زمامدار بوده ، هر زمامداری که

قدرت رابد ست می گرفت در تاریخ باستان و بعد از آن جوامع بشری از یک وضعیت ناهنجاری ناشی از مطلقه شدن قدرت رنج می برد و هر زمامداری تلاش میکرد تا با زور و سر نیزه حکومت شان را به مردم قبول نمایند. و با اعمال وحشت و به دار آویختن انسانها مشروعیت کسب کنند. که برای محدود کردن قدرت مطلقه ای که به استبداد گرویده بود ، قانون اساسی به عنوان یک سند معتبر و ملی مهم بوده تا حد اقل حدود و اختیارات قدرت زمامدار را مشخص نماید.

موضوع دوم که در قانون اساسی گرایبی بیشتر مطرح است و خیلی از جنبش های مشروطه خواهی در جهان و افغانستان با پابندی به این روش ها مبارزه کردند ، جلوگیری از مطلقه شدن قدرت و تعدیل قدرت زمامدار است، چنانچه در تاریخ جوامع بشری و ملل مختلف وقتی مطالعه می کنیم می بینیم که شخص زمامدار بنام شاه یا سلطان یا هر عنوان دیگری خود هم مقنن است هم قاضی وهم مجری قانون وقتی این سه قدرت در وجود یک فرد تبارز کند، قدرت به استبداد بیشتر نزدیک میشود و رهبران مستبد و خود کامه ظهور کند. که برای تعدیل قدرت و سهیم شدن مردم در تصمیم گیری نیاز بود تا سند معتبر و مورد پذیرش عموم ، راه کاری برای تعدیل قدرت در نظر گرفته شود که سندی بنام قانون اساسی می تواند پاسخ گوی این معضل باشد.

هم چنان ترقی و انکشاف عمومی جامعه را هم نمی توان از نظر دور داشت و پیوند قانون اساسی با ترقی و انکشاف عمومی یک پیوند نا گسستنی و مهم است، چون ترقی و انکشاف جوامع بر مبنای ثبات و صلح در آن جامعه فراهم میگردد ، که قانون اساسی با روحیه عدالت و انصاف و انکشاف متوازن می تواند از یک طرف در وحدت و اتحاد وهمدیگر پذیری در یک جامعه مؤثر باشد و از جایی هم راه را برای متری شدن و انکشاف بیشتر باز می نماید .

امروز جوامع پیشرفته و مدرن در سایه ای ثبات قانون اساسی شان بیشتر رشد نموده اند مانند ایالات متحده امریکا که بانیات ترین قانون اساسی را دارد و تا امروز همان هفت ماده اول که در اتحاد سیزده مستعمره امریکا و استقلال آن مؤثر تمام شد و کشوری به عظمت ایالات متحده امریکا را اساس گزاری کرد تا امروز به حالت خود باقی است اما از لحاظ ثبات قانون اساسی کشور خوبی نبودیم ، چنانچه طی ۹۸ سال گذشته ما هشت قانون اساسی داریم که هر کدام بر مبنای ایدئولوژی خاص زمامداران وقت شکل

گرفته و هر حکومت بعدی که به قدرت رسیده اولین کارشان تغییر و تبدیل قانون اساسی کشور بوده است، بدین اساس ارزش و اصول قانون اساسی هنوز هم در جامعه ما نهادینه نشده و باورمندی و اعتماد به قانون اساسی از یک گراف پایین برخوردار می‌باشد.

محترم فرهمند در ادامه صحبت های شان راجع به نهاد های صیانت کننده قانون اساسی در جهان برای اشتراک کنندگان سمینار معلومات دادند که در دنیا دو روش برای صیانت از قانون اساسی وجود دارد که یکی روش کنترل قضایی مشهور بوده و دیگری روش کنترل سیاسی میباشد روش کنترل قضایی بیشتر به روش کنترل آمریکایی مشهور است چون در امریکا تمام محاکم میتوانند از احکام قانون اساسی مراقبت کنند اما روش کنترل سیاسی بیشتر به مدل اروپایی مشهور است چون هانس کلسن دانشمند اتریشی کسی بود که نظریه نهاد مستقل از سه قوه را برای صیانت از قانون اساسی پیشنهاد کرد که ما کشور هایی داریم که از این مدل پیروی میکنند مانند فرانسه که شورای قانون اساسی دارد، ویا هم جمهوری اسلامی ایران که شورای نگهبان را برای صیانت و مراقبت از قانون اساسی دارد، اما در افغانستان ما از زمان قانون اساسی گرا شدن نهاد صیانت کننده قانون اساسی نداشتیم اما در سالهای ۱۳۶۶ و ۱۳۶۹ ما شورای قانون اساسی داشتیم که وظایف بررسی مطابقت قوانین عادی با قانون اساسی و تفسیر قانون اساسی به این نهاد مطابق احکام قانون داده شده بود که میتوانیم این موضوع را یک راهکار خوب برای صیانت از قانون اساسی بدانیم ، بناءً ما باید برای تقویت این نهاد معتبر از تجارب کشور های دیگر استفاده کنیم چنانچه می بینیم قانون اساسی امریکا بیشتر از دونیم قرن حکومت میکند .

موصوف راجع به قانون اساسی از نگاه انعطاف پذیری و انعطاف ناپذیرنیز بدو قسم تقسیم میشود . به منظور آگاهی اشتراک کنندگان معلومات داده و افزودند که :

قانون اساسی انعطاف پذیر آن قانونی اساسی است که در بازنگری یا تعدیل آن ، همان روش در نظر گرفته میشود که در تعدیل قوانین عادی در نظر گرفته شده است . به عبارت دیگر در تعدیل شرایط خاص وجود ندارد و همان مقامیکه قوانین عادی را تعدیل می کند میتواند قانون اساسی را هم تعدیل کند. و قانون اساسی انعطاف ناپذیر آن قانون اساسی است که در تعدیل و بازنگری آن شرایط و مقررات کاملاً متفاوت با شرایط و مقررات بازنگری در قوانین عادی، در نظر گرفته میشود و این شرایط در متن خود قانون هم ثبت میشود . هدف اصلی از انعطاف ناپذیری قانون اساسی این است که احکام آن ثبات و استقرار بیشتر داشته باشد و برای تعدیل آن هم شرایط سخت را در نظر می گیرند . ثبات قانون اساسی و مصونیت آن در قبال قوه مجریه و قوه مقننه است زیرا در این صورت آنان حق ندارند که به سهولت دست به تعدیل یا الغای قانون اساسی بزنند. با توجه به دو مزیت فوق است که امروز بسیاری از کشورهای جهان به نظام قانون اساسی انعطاف ناپذیر روی آورده و آن را بر نظام انعطاف پذیر ترجیح میدهند .

و در اخیر یک بار دیگر با اظهار تشکری از رهبری محترم موسسه تحصیلات عالی زاول و محصلین که در برنامه حضور داشتند قدر دانی نموده به صحبت های شان خاتمه دادند.

سپس مطابق آجندا به منظور حل مشکلات اشتراک کنندگان وقت داده شد تا سوالات ایشان را مطرح و جوابات ارایه شود:

۱: استاد امیری راجع به ماده ۶۱ قانون اساسی معلومات ارایه نماید؟

۲: محمد سلیم در رابط به ماده سوم و ماده هفتم قانون اساسی کمی معلومات دهید؟

۳: الاحه محصل حقوق سرود ملی کشور چرا به دیگر زبان سروده نمی شود که به زبان پشتواست ؟

۴: مریم محصل حقوق در رابطه به صلاحیت ها و وظایف کمیسیون معلومات دهید؟

پرسش های اشتراک کنندگان توسط هیئت محترم رهبری کمیسیون جوابات قناعت بخش ارایه گردید.

سپس مطابق آجندا محترم لطف الله "رحیمی" متخصص دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی موضوع را تحت عنوان (بررسی حقوق اساسی اتباع در قانون اساسی) نخست در رابطه به ضرورت جامعه بشری به قانون صحبت نموده افزودند که دلایل

ضرورت جامعه بشری به قانون از طرف علما و دانشمندان مطرح گردیده است که از آن جمله دو دلیل آن نهایت مهم دانسته میشود که در چهارمبحث شامل مبحث اول مساوات که شامل مفهوم مساوات، مساوات در قانون اساسی بوده که برای اشتراک کننده گان توضیح داده شد .

مبحث دوم امنیت (مصئونیت) که دربرگیرنده موضوعاتی چون مفهوم مصئونیت در قانون اساسی، مصئونیت جان، مصئونیت حرمت و کرامت انسانی، مصئونیت مال، مصئونیت مسکن و تأمینات اجتماعی می شد که جهت آگاهی اشتراک کنندگان مفصلاً تشریح نمودند .

هم چنان مبحث سوم آزادی که این مبحث دربرگیرنده مطالبی چون مفهوم آزادی، آزادی در قانون اساسی، آزادی اشتغال آزادی عقیده و بیان آزادی اجتماعات، آزادی احزاب و انجمن ها آزادی انتخاب محل اقامت (مسکن) میباشد که جهت آگاهی اشتراک کنندگان سمینار تشریح گردند.

بعداً طبق آجندا محترم محمد خلیل " قیامی " متخصص دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی موضوعی را تحت عنوان قانون اساسی افغانستان و رعایت اصول محاکمه عادلانه برای اشتراک کنندگان سمینار ارایه نمودند موضوع متذکره شامل چهار مبحث تشریح گردید که حاوی بخش های ذیل بود. مبحث اول اصول عام که شامل اصل برابری در پیشگاه قانون، اصل آزادی، اصل برائت ذمه، اصل شخصی بودن جرم و اصل قانونی بودن جرم و جزا است .

مبحث دوم بنام اصول پیش از محاکمه که شامل اصل منع شکنجه و مغایرت با کرامت انسانی، حق تفهیم و دلایل اتهام، حق برخورداری از وکیل مدافع، حق برخورداری از ترجمان و اصل حرمت مسکن افراد است .

مبحث سوم، اصول هنگام محاکمه که شامل موضوعات اصل استقلالیت محاکم و قضات، اصل علنی بودن محاکمه و اصل مستند و مستدل بودن احکام قضایی است .

مبحث چهارم، اصول پس از محاکمه که شامل موضوعات اصل لزوم جبران خسارت در برابر اشتباه های عدلی و قضایی و اصل منع محاکمه و مجازات مجدد است. برای اشتراک کنندگان سمینار تشریح گردید .

و در پایان برنامه مطابق آجندا محترم پروفسور دکتر عبدالقوی (اشعه) رئیس موسسه تحصیلات عالی زاول، بعد از تشکری از همکاری های همه جانبه و ضمن اظهار سپاس از هیئت محترم رهبری کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی و دست اندر کاران شان، در برگزاری سمینار آگاهی دهی از قانون اساسی تشکری نموده که موضوعات خوب از جانب فرهنگد صاحب در رابطه به صلاحیت های رئیس جمهور، قانون اساسی و قرآن کریم و پخش سرود ملی کشور معلومات مؤثر و مفید ارایه شد و سمینار تدویر شده را مثبت ارزیابی نموده . و ابراز امیدواری کردند که اشتراک کنندگان سمینار از این برنامه مفید و ارزنده بهره مند شده باشند تا در راستای کاری شان و حاکمیت قانون کمک کند. و در شرایط کنونی آگاهی از مواد قانون اساسی ضروری میباشد . و از اشتراک کنندگان برنامه که با حوصله مندی سمینار را تعقیب نموده اظهار سپاس و قدردانی نموده و به صحبت های شان خاتمه بخشیدند. و برنامه با دعایه خیر و به امید یک جامعه قانون مند و صلح سرتاسری در کشور ما افغانستان به ساعت ۱۲-۳۰ ظهر به پایان رسید.

ج : روش آموزش

برنامه مذکور از طریق ابزار مختلف آموزشی به شمول لکچر، سوال و جواب به شکل پرزنتیشن تطبیق گردید.

- نتیجه ارزیابی مقدماتی و نهایی

ارزیابی مقدماتی	ارزیابی نهایی
مناسب	عالی

- نتیجه حاصله از ارزیابی سیمینار توسط شاملین

نتیجه	مناسب	خوب	بسیار خوب	عالی	مجموعه
شاملین				✓	
فیصدی					

دست آوردهای این برنامه آموزشی

۱. ۱۰۰ تن استادان، محصلین و کارمندان با مواد قانون اساسی آشنا شدند؛
۲. شاملین با فصل های قانون اساسی آشنا شدند؛
۳. شاملین در مورد ماده های قانون اساسی بحث نمودند؛
۴. آشنایی کامل اشتراک کننده گان با موضوعات بحث شده و تعهد برای ترویج آن در ساحه کاری خویش.

پیامد ها و ملاحظات

- **محتویات تخنیکی و برنامه ای این برنامه آموزشی**
تمام محتویات تخنیکی این برنامه آموزشی بطور درست توسط ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی ازقانون اساسی تهیه گردیده بود که توسط شاملین قردانی گردید.
- **موقعیت تدویر برنامه**
برنامه آگاهی دهی قانون اساسی در تالار موسسه تحصیلات عالی زاول برای مدت یک روز تدویر گردید.
- **وجوه مالی برنامه**
هیچ نوع تخصیص مالی برای این برنامه داده نشده است آموزگاران به شکل افتخاری و رضا کارانه تدریس و همکاری نموده اند

د : پیشنهادات

۱. چاپ و نشر مواد آموزشی در تمام ادارات خدمات ملکی.
۲. تداوم سیمینار های آگاهی دهی در مورد قانون اساسی.
- ۳ - منحیث یک مضمون مستقل درپوهنتون ها دولتی وخصوصی تدریس شود.
- ۴ - درسوالات امتحان کانکور گنجانیده شود.

